

Piotr Marcinkowski
Aleph Polska
p.marcinkowski@aleph.pl

Dlaczego Alma to system nowej generacji. Systemy nowej generacji na przykładzie Almy

Streszczenie: Opisano możliwości, funkcje i cechy charakterystyczne systemu Alma służącego do zarządzania zasobami bibliotecznymi, zaliczanego do tzw. systemów bibliotecznych nowej generacji. Skupiono się na nowych możliwościach i różnicach pomiędzy Almą a zintegrowanymi systemami bibliotecznymi. Zwrócono uwagę na różnice, ułatwienia i nowe możliwości w pracy bibliotekarza będące następstwem zmiany systemu bibliotecznego na oprogramowanie nowej generacji. System opisano w oparciu o własne badania metodą testów eksperckich.

Słowa kluczowe: Alma, system następnej generacji, technologie biblioteczne,

Dzisiejsze systemy biblioteczne a potrzeby bibliotekarzy

Zakres prac prowadzonych w bibliotekach ulega ciągłym przekształceniom i poszerzaniu; dotyczy to bibliotek wszystkich typów. W bibliotekach publicznych często rozszerzana jest działalność kulturalna i edukacyjna, natomiast w bibliotekach akademickich dodatkowo pracownicy administrują coraz większą kolekcją baz, tworzą własne, współpracują z pracownikami naukowymi i dydaktycznymi oraz prowadzą wiele innych szeroko zakrojonych działań. W niniejszym artykule autor skupi się na zaspokajaniu potrzeb pracowników bibliotek akademickich, którzy mogą znaleźć wsparcie w oprogramowaniu bibliotecznym.

Nowe obszary działalności nie zawsze wiążą się z rozwojem stosowanych narzędzi. W związku z tym bibliotekarze pracują często bez wsparcia specjalistycznego oprogramowania. W swej pracy wykorzystują arkusze kalkulacyjne czy inne narzędzia pakietu biurowego. W wielu bibliotekach wykorzystuje się także proste programy stworzone *ad hoc* przez miejscowych informatyków. Okoliczności te wymuszały pracę równoległą w wielu narzędziach, które często nie były ze sobą w żaden sposób zintegrowane.

Bibliotekarze najczęściej więc wykorzystują wiele systemów, nawet do samego zarządzania swoimi zasobami, przykładowo: zintegrowanego systemu bibliotecznego (ILS), link resolvera¹, programu do obsługi biblioteki cyfrowej, systemu do tworzenia repozytorium, dodatkowo zarządzając informacjami o bazach danych w arkuszu kalkulacyjnym. Poza tym często usiłują łączyć informacje z wielu systemów, np. wprowadzając do zintegrowanego systemu bibliotecznego linki kierujące do zdigitalizowanych zasobów czy katalogując

---

¹ System linkujący.

w nim zakupione e-booki. Są to procesy, do których systemy dotychczas stosowane nie są przystosowane i w żaden sposób tych operacji nie wspierają.

Fakt, że zasoby elektroniczne stanowią coraz większą część zbiorów, a także praca bibliotekarzy związana z nimi zajmuje coraz więcej czasu, sugerował potrzebę zmian w programowaniu bibliotecznym. Pierwszą taką zmianą było powstanie systemów discovery (wyszukiwarek naukowych, multiwyszukiwarek), które pozwoliły zintegrować wyszukiwanie zasobów tradycyjnych, elektronicznych z baz danych i cyfrowych (z bibliotek cyfrowych i repozytoriów). Systemy te pozwoliły zniwelować problemy wynikające z korzystania z wielu systemów przez użytkowników końcowych bibliotek naukowych. Naturalnym kolejnym krokiem było wprowadzenie analogicznej zmiany w pracy bibliotekarzy, a więc stworzenie narzędzia integrującego różne czynności, tym razem wykonywane przez pracowników bibliotek.

Charakterystyka systemów bibliotecznych nowej generacji

Systemy nowej generacji, w tym Alma, są oprogramowaniem zaprojektowanym i napisanym od zera, a nie w oparciu o kod starszych systemów. Nie są to więc kolejne wersje znanych od dawna produktów; charakteryzuje je inna filozofia. Alma stanowi zintegrowaną całość i nie jest podzielona na moduły. Jest to jednak system jedynie dla pracowników biblioteki i nie posiada OPAC-u. Ściśle współpracuje za to z wyszukiwarkami naukowymi, np. z Primo, które są przeznaczone dla użytkowników końcowych.

Do najważniejszych cech charakterystycznych, funkcji i możliwości Almy, które odróżniają ją od zintegrowanych systemów bibliotecznych, należą:

- zorientowanie na zadania,
- zarządzanie zasobami różnego typu,
- katalogowanie w różnych formatach,
- funkcje link resolvera i baza wiedzy,
- lista A-Z,
- zarządzanie licencjami,
- instalacja w chmurze (multi-tenant),
- obsługa przez przeglądarkę, w tym na urządzeniach mobilnych.

Zorientowanie na zadania

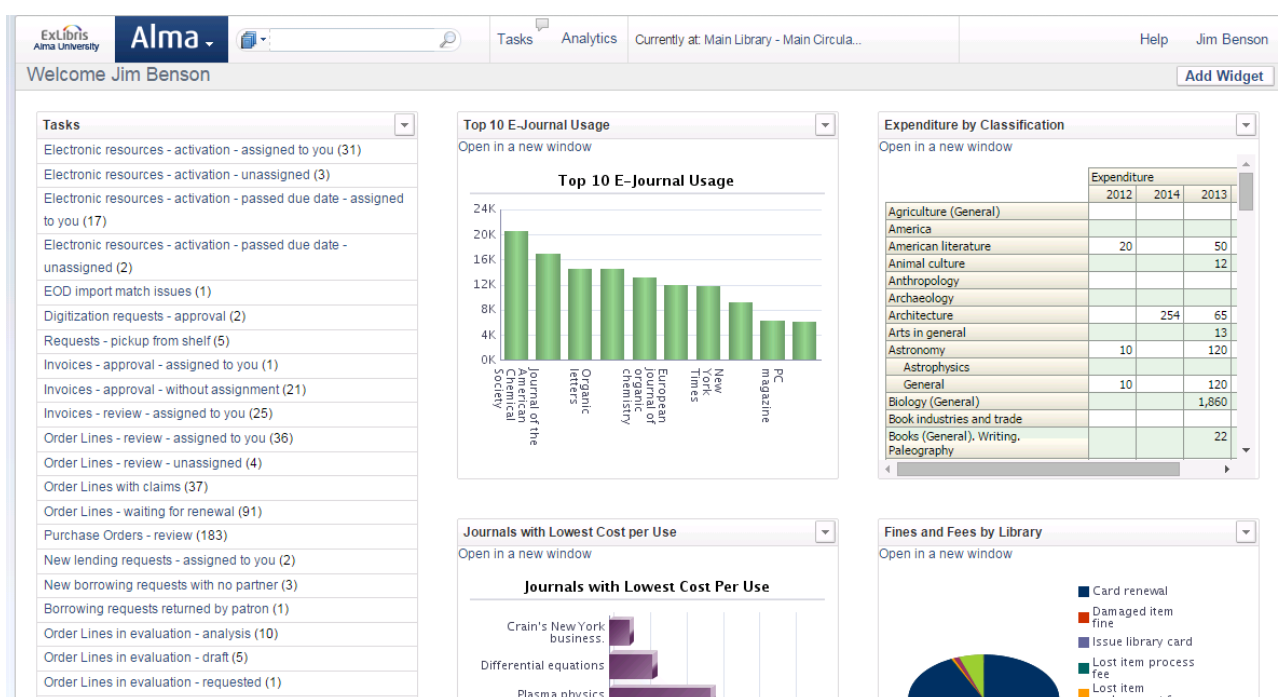
Praca w Almie nie jest zdeterminowana typami opracowywanych dokumentów ani też podziałem na oddziały w bibliotece. Jest oparta na procesach realizowanych przez bibliotekarzy. Procesy te są dostosowywane do potrzeb biblioteki podczas konfigurowania systemu. Dzięki temu część działań może odbywać się potem automatycznie. W momencie, kiedy bibliotekarz powinien na danym rekordzie wykonać jakąś akcję, zostanie o tym powiadomiony przez system.

Przykładowo, jeżeli osoba odpowiedzialna za zatwierdzanie zamówień dokumentów powinna przejrzeć zamówienia przygotowane przez innych bibliotekarzy, na jej liście zadań

pojawi się pozycja, która będzie odsyłać do listy takich rekordów. Z poziomu tej listy możliwe jest dokonanie szeregu czynności, w tym zatwierdzenie, odrzucenie, edycja zamówienia lub odłożenie go w czasie.

Lista zadań jest dostępna z pulpitu, czyli głównego ekranu przypisanego do konta bibliotekarza. Dodatkowo znajduje się na górnej belce, która jest wyświetlona przez cały czas pracy w systemie. Dzięki temu bibliotekarz może w każdej chwili szybko spojrzeć na listę zadań, bez konieczności każdorazowego powrotu do pulpitu.

Alma umożliwia też przypisywanie zadań innym.

Il. 1. Pulpit Almy, po lewej stronie ekranu lista zadań.
 Źródło: opracowanie własne.

Zarządzanie zasobami różnego typu

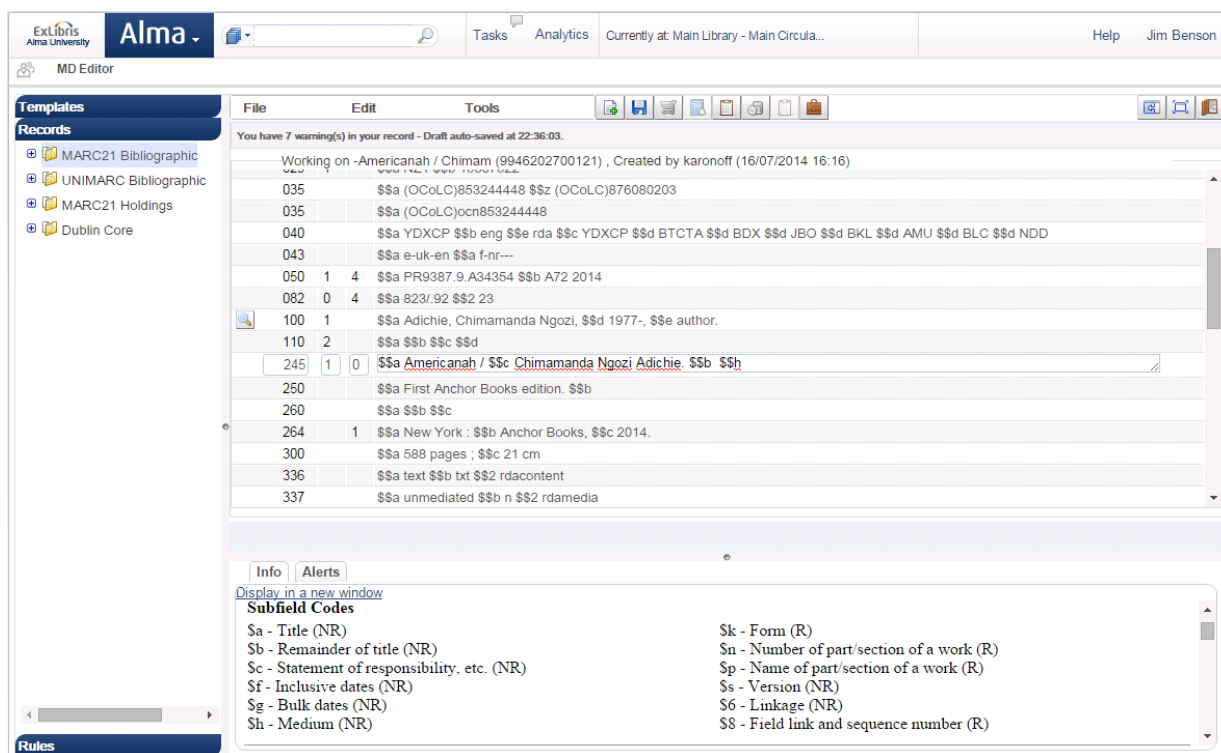
Głównym argumentem przemawiającym za zmianą systemu na system nowej generacji jest możliwość zarządzania w jednym miejscu zasobami tradycyjnymi i elektronicznymi, a także cyfrowymi. Co więcej, procesy związane z zarządzaniem zasobami różnego typu są w Almie zunifikowane. Oznacza to, że np. proces zamawiania czy rekord gromadzenia jest analogiczny dla zbiorów tradycyjnych i elektronicznych; różni się takimi elementami, które odróżniają te zasoby.

Dzięki integracji zarządzania różnymi zasobami ujednoczona zostaje praca nad nimi, a bibliotekarze nie muszą pracować w kilku systemach. Instytucje, które nie wykorzystywały

specjalistycznych systemów do zarządzania zasobami elektronicznymi zyskują dodatkowo nowe możliwości.

Katalogowanie w różnych formatach

Alma nie została podczas projektowania związana z żadnym konkretnym formatem metadanych. Obecnie możliwe jest katalogowanie zbiorów w jednej bibliotece w kilku formatach, w tym w MARC-u 21, UNIMARC-u i Dublin Core. Co ważniejsze, jak deklaruje producent, Alma jest przystosowana do adaptacji kolejnych formatów metadanych, także tych, które dopiero się pojawią.

Il. 2. Edytor metadanych umożliwiający katalogowanie w kilku formatach.
Źródło: opracowanie własne.

Funkcje link resolvera i baza wiedzy

Zarządzanie zasobami elektronicznymi obejmuje również funkcje link resolvera, dzięki czemu biblioteka nie musi zakupywać osobno systemu tego rodzaju. Funkcje link resolvera pozwalają na określenie, do których zasobów użytkownicy biblioteki mają dostęp. Informacje te są przekazywane do systemu discovery (np. Primo) oraz do bibliograficznych i abstraktowych baz danych, dzięki czemu użytkownicy mogą łatwo znaleźć pełny tekst dokumentu elektronicznego, który udostępniła im biblioteka.

Zdefiniowanie zasobów, do których użytkownicy biblioteki mają dostęp jest możliwe dzięki wbudowanej bazie wiedzy zawierającej metadane zawartości elektronicznych baz danych.

Zarządzanie licencjami

W Almie znajdują się rekordy z danymi różnego rodzaju. Poza rekordami bibliograficznymi, zasobu i egzemplarza także rekordy dostawców, budżety czy rekordy licencji. Rekordy licencji można połączyć z informacjami o zasobach elektronicznych subskrybowanych przez bibliotekę. Dzięki temu bibliotekarz może łatwo dotrzeć do licencji, w ramach której udostępniana jest dana kolekcja. Co więcej, informacje o licencji (w formie skróconej) mogą być prezentowane użytkownikom końcowym w wyszukiwarce lub też bazie danych, do której podłączono link resolver Almy.

Lista A-Z

Lista A-Z zawierająca informacje o czasopismach elektronicznych subskrybowanych przez bibliotekę stanowi kolejny produkt, z którego zakupu można zrezygnować po rozpoczęciu korzystania z Almy. Lista czasopism jest generowana na podstawie informacji o dostępie do zasobów elektronicznych zawartej w Almie.

Instalacja w chmurze (multi-tenant)

Systemy nowej generacji cechuje architektura multi-tenant. Oznacza to, że Alma nie jest instalowana na serwerach biblioteki, ale znajduje się w chmurze obliczeniowej, na zewnętrznych serwerach.

Hostowanie oprogramowania na zdalnych serwerach było, co prawda, możliwe już w przypadku zintegrowanych systemów bibliotecznych, jednak architektura multi-tenant oznacza coś więcej: że na serwerze znajduje się jedna instalacja Almy, z której może korzystać wiele instytucji.

Dzięki takiej architekturze aktualizacje Almy mogą być częste i przezroczyste dla użytkowników. Alma jest aktualizowana raz na miesiąc, dzięki czemu system dynamicznie się rozwija. Sam proces aktualizacji nie stanowi żmudnego procesu, w który zaangażowana jest cała instytucja, jak to było w przypadku ILS-ów. Zmiana wersji następuje w nocy, bez udziału pracowników biblioteki.

Informacje o aktualizacjach są prezentowane w różnych formach, w tym w formie tutoriali wideo czy *walk me* (jest to sposób prezentowania nowych procesów, w których krok po kroku system wskazuje na ekranie, co należy wykonać w dalszej kolejności), dzięki czemu przyswajanie nowych funkcji jest proste i przyjemne.

Obsługa przez przeglądarkę, w tym na urządzeniach mobilnych

W przypadku Almy nie istnieje klient instalowany na stacjach roboczych bibliotekarzy. Zamiast tego system jest obsługiwany przez przeglądarkę internetową; bibliotekarz może zalogować się do swojego konta na niemal dowolnym sprzęcie. Jedynym wymaganiem sys-

temowym w kontekście komputera bibliotekarza jest obsługa przeglądarki internetowej, a dzięki obsłudze przez przeglądarkę internetową możliwe jest uruchomienie Almy również na tablecie lub smartfonie.

Komfort pracy w systemach bibliotecznych nowej generacji

Systemy biblioteczne nowej generacji wspierają bibliotekarzy w ich pracy. Alma pozwala na wygodne zarządzanie zadaniami i dzielenie się pracą poprzez istnienie listy zadań oraz możliwość przypisywania wewnątrz systemu zadań innym bibliotekarzom. Zastosowanie technologii chmury pozwala natomiast na częste i niekłopotliwe z punktu widzenia bibliotekarzy aktualizacje, co jest szczególnie ważne w przypadku tak dynamicznie rozwijanego oprogramowania. Za przyjazne należy też uznać formy wspomagające uczenie się obsługi nowych funkcji – filmy i *walk me* pozwalają w łatwy sposób poznać możliwości pojawiające się po aktualizacjach systemu.

Najważniejsze jednak jest zastąpienie kilku narzędzi przeznaczonych dla bibliotekarzy jednym systemem. Dzięki temu możliwa jest realizacja wielu zadań, które do tej pory wymagały korzystania z kilku narzędzi, w jednej Almie. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że Alma, będąc systemem nowoczesnym, jest wygodna w obsłudze. Umożliwia bardzo łatwe przeszukiwanie różnego rodzaju rekordów, a wszechobecne linki łączące dane z całego systemu znacznie ułatwiają i przyspieszają nawigację.

Pojawienie się systemów bibliotecznych nowej generacji jest istotnym momentem w historii oprogramowania bibliotecznego, mającym duże znaczenie także w kontekście komfortu pracy bibliotekarzy.

Bibliografia:

1. BREEDING, M. A cloudy forecast for libraries. *Computers in Libraries*, 2011, nr 31 (7), s. 32–34.
2. *Discover Alma* [on-line]. [dostęp 31.07.2015]. Dostęp w: <http://discoveralma.com/>.
3. *Ex Libris Alma: the next-generation library management solution* [on-line]. Ex Libris [dostęp 31.07.2015]. Dostęp w: <http://www.exlibrisgroup.com/category/AlmaOverview>.
4. GRANT, C. The future of library systems: Library services platforms. *Information Standards Quarterly*, 2012, nr 24 (4), s. 4–15.
5. GRANT, C. Impressions of the new library service platforms – Part 1 [on-line]. *Thoughts from Carl Grant* [dostęp 31.07.2015]. Dostęp w: <http://thoughts.care-affiliates.com/2012/10/impressions-of-new-library-service.html>.
6. GRANT, C. Impressions of the new library services platforms – Part 6 – Alma by Ex Libris [on-line]. *Thoughts from Carl Grant* [dostęp 31.07.2015]. Dostęp w: http://thoughts.care-affiliates.com/2012/11/impressions-of-new-library-services_14.html.

Marcinkowski, P. Dlaczego Alma to system nowej generacji. Systemy nowej generacji na przykładzie Almy. *Biuletyn EBIB* [on-line] 2015, nr 9 (162), *IT w bibliotece*. [Dostęp 25.01.2016]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/395>. ISSN 1507-7187.